

გიორგი გვასალია

ქრისტიანობა და რელატივიზმი

ბოლო საუკუნეებში ქრისტიანული ღირებულებებისაგან განსხვავებული არა ერთი ფასეულობათა სისტემა ჩამოყალიბდა.

ამ პროცესის სათავეში დგას რაციონალური გონების უმაღლეს ავტორიტეტად გამოცხადება.

თეოცენტრულ ფასეულობათა სისტემისათვის საზომი ანუ კრიტერიუმი შეფასებისა იყო ღმერთი, ხოლო ანტროპოცენტრული კონცეფციის მიხედვით საზომი ჭეშმარიტებისა გახდა ადამიანი. თეოცენტრიზმის საფუძველი იყო ერთადერთი და მარადიული ჭეშმარიტება, ანტროპოცენტრიზმისთვის დამახასიათებელი კი - ერთდროულად მრავალი და ცვალებადი ჭეშმარიტების გაგება. მრავალ ჭეშმარიტებათა თანასწორი ღირსების და მათი მშვიდობიანი თანაარსებობის თეორიას რელატივიზმი ეწოდება. რელატივიზმი შეიძლება განვიხილოთ ეპისტემოლოგიური, მეტაფიზიკური ან ეთიკური თვალსაზრისით. ამჯერად ჩვენთვის საინტერესოა ეთიკური რელატივიზმი.

რელატივიზმი ამბობს, რომ ჩვენი ცოდნა და აქედან გამომდინარე მსოფლმხედველობა ადამიანურ გონებასა და გამოცდილებას ემყარება. რაკი ყველა ადამიანს შემეცნების ინდივიდუალური უნარი და კერძო გამოცდილება გააჩნია, ამიტომაც ყველას თავისი ჭეშმარიტება აქვს. ეთიკური რელატივიზმისათვის არ არსებობს აბსოლუტური კრიტერიუმები, რომლებიც ერთი ადამიანის აზრს მეორეზე მაღლა დააყენებდა იმგვარად, რომ ის არავისათვის ყოფილიყო საკამათო. ეს ნიშნავს, რომ ფასეულობანიც რელატიურია და ის ცალკეულ ადამიანზეა დამოკიდებული.

მორალურ რელატივიზმს, როგორც ფილოსოფიურ მოძღვრებას, შეიძლება დავუპირისპიროთ აბსოლუტიზმი, რომელიც ზნეობრიობას აფუძნებს უნივერსალურ პრინციპებზე. აბსოლუტიზმის ქრისტიანული გააზრება გულისხმობს იმას, რომ ადამიანის ზნეობრიობის წყაროს მხოლოდ ღმერთი წარმოადგენს იმ მარადიული და უცვალებელი სწავლებით, რომელიც იესო ქრისტემ მისცა ადამიანებს.

რელატივიზმის მომხრეები თანამედროვე სამყაროში ცდილობენ ჩამოაყალიბონ ისეთი საზოგადოება, რომლისათვისაც ზოგადსაკაცობრიო ეთიკური იდეა ჩანაცვლებული იქნება მათ მიერვე შემოთავაზებული მორალური პრინციპებით. ადრე ადამიანისათვის ფასეულობათა სისტემა განისაზღვრებოდა მისივე რელიგიური მრწამსით. მაგალითად, იუდეველებისათვის, რომელთაც ჰქონდათ ჭეშმარიტი რჯული, მრუმობა ცოდვად ითვლებოდა, მაშინ როდესაც წარმართებისათვის ეს იყო რელიგიური რიტუალი ნაყოფიერების ღვტების თაყვანისსაცემლად და ის არ ითვლებოდა დანაშაულად.

მორალური რელატივიზმის მომხრეები აღნიშნავენ, რომ ცალკეული ადამიანებისათვის ეთიკური პრინციპი განსხვავებულია და სიტუაციის მიხედვით ცვლილებას ექვემდებარება. ქრისტიანობისათვის მიუღებელია დროისა და ვითარების მიხედვით მორალური კრიტერიუმების ცვლა.

იესო ქრისტეს არც ერთ სიტყვაში, არც ერთ სწავლებაში ოდნავი მითითებაც არ არის იმაზე, რომ ის ღირებულებები, რომლებსაც ქრისტიანობა აყალიბებს, მხოლოდ გარკვეული დროითაა შემოსაზღვრული და ის ეპოქალურ გადახედვასა თუ რედაქტირებას ექვემდებარება. ადამიანისადმი განსაკუთრებული ყურადღება, რაც

ქრისტიანობაში მართლა განუმეორებელ ელემენტს წარმოადგენს, უცვლელია ყველა სოციალური სფეროსა თუ ისტორიული დროისათვის.

ერთ-ერთი მთავარი არგუმენტი, რომელსაც მორალური რელატივიზმის წარმომადგენლები ეყრდნობიან, გახლავთ ტოლერანტობა. მათი მოსაზრებით, მეორე ადამიანისათვის იმის თქმა, რომ მისი მორალური სტანდარტები მცდარია, შეუწყნარებლობის გამოვლინებაა. რელატივიზმი ვერ ხსნის, ადამიანი რის გამო უნდა იყოს ტოლერანტული. თვითონ ის ფაქტი, რომ ჩვენ უნდა ვიყოთ ტოლერანტულები იმ შემთხვევაშიც კი, თუკი ეს არ გვსურს, ეფუძნება აბსოლუტური მორალური პრინციპის იდეას, რაც სხვებთან სამართლიან დამოკიდებულებას გულისხმობს, ეს კი თავის მხრივ აბსოლუტიზმის გამოვლინებაა. ამდენად, უნივერსალური მორალური პრინციპების გარეშე ფილოსოფია ვერ ახსნის, რა არის სიკეთე.

ტოლერანტობა, რომელსაც ასე მყარ არგუმენტად იყენებენ მორალური რელატივიზმის მომხრეები, პრინციპულად განსხვავდება იმ შემწყნარებლობისგან, რომელიც ქრისტიანობისათვის გახლავთ დამახასიათებელი.

რელატივიზმის მომხრეების მიერ ტოლერანტობის მყარ არგუმენტად მოშველიება, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, გულისხმობს მათსავე წარმოდგენას იმასთან დაკავშირებით, რომ დაუშვებელია სხვათა მორალური სტანდარტების კრიტიკა და მიუღებლობა. უწინარეს ყოვლისა, აღსანიშნავია ის, რომ ქრისტიანული რელიგია მკაცრად განარჩევს ერთმანეთისაგან შემწყნარებლობის გამოვლენას ერთის მხრივ პიროვნებისადმი, ხოლო მეორეს მხრივ მისი მრწამსისადმი. თავიდანვე გვსურს მივუთითოთ, რომ მორალური რელატივიზმის წარმომადგენლები სწორედ ამ ორ დამოკიდებულებას ურევენ ან სულაც არ განარჩევენ ერთმანეთისაგან. იესო ქრისტე არც ერთხელ არ შეურაცხყოფს სხვას, ვინც მის აზრს არ იზიარებს. აღნიშნულის კულმინაცია ქრისტეს, როგორც ყოვლადუდანაშაულოს ჯვარცმას, როდესაც ის ჯვრიდან, სიკვდილის წინ თავის ჯვარცმელებზე ლოცულობს და არ წყევლის იერუსალიმს, რომელმაც უარყო და სასიკვდილოდ გაიმეტა ის. სხვა საკითხია, როდესაც იესო ქრისტე შოლტით ტამარს წმენდს ვაჭრებისაგან. ამ შემთხვევაში ხდება არა ზიზღის გამოხატვა მოვაჭრებისადმი, არამედ სიწმინდის დაცვა, ტამარის ფუნქციის მითითებითა და სიწმინდისაკენ სვლის მოწოდებით. ცხადია, ის რომ მაცხოვარი სხვას არ შეურაცხყოფს არ ნიშნავს იმას, რომ ის ზნეობრივად მიუღებელ ქმედებებსა თუ აზრებს იწყნარებს. სახარებაში აშკარად სხვაობს, ერთის მხრივ, სხვა პიროვნებისადმი და, მეორეს მხრივ, სხვა, მიუღებელი აზრისადმი დამოკიდებულება. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, სახარებისათვის სხვისი პატივისცემა არ გულისხმობს მორალური თუ სარწმუნოებრივი ორიენტირების შეცვლას. მაგალითისათვის ასევე შეგვიძლია მოვიყვანოთ მამამთავარი აბრაამის ცხოვრება, რომელიც ქრისტიანული რელიგიისათვის უმნიშვნელოვანეს ისტორიულ რეალობას წარმოადგენს. მიუხედავად იმისა, რომ აბრაამი ბოლომდე პატივს სცემდა მეზობლად მცხოვრები წარმართი ტომების წარმომადგენლებს, მისთვის პრინციპულად უცხო იყო გაეთავისებინა ის მენტალური თავისებურებები, რომლებიც წარმართებისათვის იყო დამახასიათებელი. აბრაამის უცხოთშემწყნარებლობას ბიბლია პირდაპირ გადმოსცემს იმის მითითებით, რომ აბრაამი ხეთელებს მოლაპარაკებისას თავყვანს სცემს. საქმე ის გახლავთ, რომ „თავყვანისცემა“ ბიბლიაში რელიგიურ მოქმედებად განიხილება და თითქოს მოულოდნელია მონოთეისტი აბრაამისთვის, ღმერთის გარდა, სხვისთვისაც თავყვანისცემით პატივის მიცემა, მაგრამ ამ შემთხვევაში აბრაამთან დაკავშირებით

აღნიშნება, რომ ის თავიანთ სცემს უცხო, როგორც ღვთის ხატად და მსგავსად შექმნილ არსებას. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, აბრაამისთვის არ განიყოფა ერთმანეთისაგან „სხვისიანი“ და „თავისიანი“ მაშინ, როდესაც საქმე ეხება ადამიანურ უცხოთმემწყნარებლობას. აღნიშნულის შესანიშნავ დადასტურებას წარმოადგენს ღვთის წინაშე აბრაამის ცნობილი მეოხება უგარყვნილესი ქალაქების გამო. როდესაც აბრაამი ამ ქალაქების დაცვას სთხოვს ღმერთს, ის სულაც არ გულისხმობს იმას, რომ მისი მოქალაქეების ცხოვრების წესი და აზროვნების ფორმა მისთვის მისაღებია. ის თავისი ლოცვისას ქალაქების დაცვას სწორედ მართალთა არსებობის გამო ითხოვს და არა იმის გამო, რომ სოდომისა თუ გომორის მოსახლეობას უფლება აქვს იცხოვროს ისე, როგორც სურს და ამისათვის იგი არ უნდა ისჯებოდეს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მთელი ბიბლიური მოძღვრება ტოლერანტობაში არ გულისხმობს ფასეულობებისადმი გულგრილობას. ტოლერანტობა მისთვის სხვათა პიროვნულ პატივისცემას მოიაზრებს და არა სარწმუნოებრივ და მენტალურ გულგრილობას. როდესაც იესო ქრისტე თავის სწავლებას აძლევდა კაცობრიობას, იმავდროულად, მიუთითებდა, რომ მხოლოდ ის არის ცხოვრება, გზა და ჭეშმარიტება და არ უთქვამს, რომ არსებობს ცხოვრებასთან მისასვლელი მრავალი გზა და მრავალი ჭეშმარიტება.

ამგვარად, ტოლერანტობის მოშველიება მორალური რელატივიზმის მომხრეების მიერ პრინციპულად ეწინააღმდეგება ქრისტიანულ შეხედულებებს. ტოლერანტობის ის გააზრება, რომელსაც რელატივიზმის მომხრეთა შორის ვხვდებით, მათივე დოქტრინების საწინააღმდეგოდ მეტყველებს, რადგან თუკი სხვათა აზრის შეწყნარება, იმავდროულად, ამ აზრის მიღებასა და ჭეშმარიტების ჩარჩოში მოქცევას გულისხმობს, მაშინ როგორღა შეძლებენ ისინი ქრისტიანული, როგორც ერთ-ერთი შეხედულების მათ მიერვე დასახული საერთო ჭეშმარიტების სფეროში მოთავსებას? როგორც უკვე აღვნიშნავდით, მორალური რელატივიზმის მომხრეებისათვის ტოლერანტობის თემა მშვიდობიანი თანაცხოვრების გარანტიად არის აღიარებული. მათთვის ადამიანებს შორის მშვიდობა შეიძლება განხორციელდეს მაშინაც კი, თუ ერთი საერთო ჭეშმარიტება არ არსებობს. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მათი ტოლერანტობა გულისხმობს ჭეშმარიტების გარეშე ცხოვრების შესაძლებლობას. აქ ხდება ადამიანური დოქტრინებით გამოცხადებითი ჭეშმარიტების ჩანაცვლება, რაც მშვიდობის გარანტიად არის დასახული და ეს იმ დროს, როდესაც ქრისტიანობისათვის მშვიდობის ერთადერთი წყარო და საფუძველი ღმერთი და მის მიერ მოცემული ჭეშმარიტების უპირობო და უალტერნატივო მიღება გახლავთ. ქრისტიანობისათვის ცნობილია, რა შეიძლება გამოიწვიოს ოდენ ადამიანური დოქტრინებით, გამოცხადებითი ჭეშმარიტების გვერდის ავლით კაცობრიობის კეთილდღეობისათვის ზრუნვამ. ქრისტიანული რელიგიისათვის საამისოდ უცხადეს მაგალითს წარმოადგენს ბიბლიური თხრობა ბაბილონის გოდოლის შენების შესახებ. ბიბლიაში მოყვანილი თხრობა გვთავაზობს მაშინდელ კაცობრიობაში გახშიანებულ საოცარ სურვილს - ადამიანები არ გაიფანტონ დედამიწის ზურგზე, იყვნენ და იცხოვრონ ერთად. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ერთი შეხედვით ეს გახლავთ კაცთა ერთობისაკენ მიმართული შესანიშნავი იდეა; თუმცა, სწორედ ეს იდეა ეწინააღმდეგება ადამიანთა შორის თანხმობის ბიბლიურ კონცეფციას. საქმე ისაა, რომ ბაბილონის გოდოლის მაშენებელთა სურვილი, იყვნენ ერთად, ეფუძნება მათსავე დოქტრინალურ თეზისებს, სადაც ადგილი არ აქვს ღმერთს. მათი ერთობა უნდა განხორციელდეს არა ღვთისა და მისი მოძღვრების, არამედ ადამიანური მოწოდებების გარშემო. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მათი

ერთობა უნდა ეფუძნებოდეს არა მარადიულსა და წარუვალ სიმტკიცეს, არამედ დროებითსა და წარმავალ საფუძველს. ამ დროის კაცობრიობას სურს ერთობა ჭეშმარიტების გარეშე, შენება ღმერთის გარეშე და ბიბლიისათვის სწორედ ეს გახლავთ ის ჩიხი კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში, რომელშიც აუცილებლად უნდა მოქცეულიყვნენ უტოპიური იდეებით გატაცებულნი („ავიშენოთ ქალაქი და გოდოლი, და ცას მივუწვდინოთ მისი თხემი“).¹ სწორედ ამის გამო, ბიბლიური თხრობით, გოდოლის შენება ვერ დასრულდება (მისი თხემი ცას ვერ მისწვდება) და კაცობრიობა გაიფანტება მიწის პირზე. ვერ შედგება ის ერთობა, რომელიც საღვთო ჭეშმარიტებებზე არ შენდებოდა. ბიბლიის თანახმად კი სწორედ ამ გაფანტული კაცობრიობისგან ირჩევს ღმერთი ერთ ადამიანს, მამამთავარ აბრაამს და მისით დაიწყებს ადამიანთა ერთად შემოკრებას. საღვთო განგებულების გზაზე ჩნდება აბრაამი, რომლისაგანაც მოვა იესო ქრისტე, განკაცებული ღმერთი და გააცხადებს იმ ჭეშმარიტებას, რომლის გარშემო შეკრებილ კაცობრიობას უკვე შეეძლება ცამდე ასვლა. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე სამყაროში სულ უფრო ხშირად ისმის ტოლერანტობის არამართებული გააზრების სამართლიანი კრიტიკა. მაგალითისათვის შეგვიძლია მოვიყვანოთ პაპ ბენედიქტე XVI-ის სიტყვები, რომლის თანახმადაც, „ილუზია იმის შესახებ, რომ ზნეობრივი რელატივიზმი წარმოადგენს საშუალებას მშვიდობიანი თანამყოფობისა, სინამდვილეში გათიშვის წყაროა“.

ქრისტიანობის ისტორიას ახსოვს პერიოდი, როდესაც ის სახელმწიფოს მიერ იდევენებოდა, როგორც ქვეყნისათვის საშიში ძალა. რომის იმპერიის შემწყნარებლური დამოკიდებულება უცხო რელიგიებისადმი საკმაოდ კარგად არის ცნობილი. მისი ლოიალობა უცხო ტომის რელიგიებისადმი რომის წარმართული რელიგიის ბუნებითაც შეიძლება იქნას განსაზღვრული. რომს ნაკლებად აინტერესებდა ის რელიგიური ნიუანსები, რომლებიც მნიშვნელოვანი იყო ქურუმთა დასისათვის. უმთავრესი, რასაც რომი რელიგიაში ხედავდა, გახლდათ სახელმწიფოებრივი ელემენტი. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მოქალაქის რომის პანთეონისადმი კეთილგანწყობა იმავდროულად აღიქმებოდა სახელმწიფოსადმი მისაღებ დამოკიდებულებად. როდესაც ქრისტიანობა რომს ცალკე რელიგიად გაეცნო, პირველი, რაც ამ იმპერიამ ნახა ახალ რელიგიაში, გახლდათ აბსოლუტური სიუცხოვე რომის ტრადიციებისადმი. კერძოდ: ქრისტიანობა არ გახლდათ ძველი რელიგია და ამავე დროს ის არც ნაციონალური აღმსარებლობის პრეტენზიით ცხადდებოდა. ამდენად, რომისათვის, რომელიც რელიგიისადმი თავის ტოლერანტულ დამოკიდებულებას აღმსარებლობის სიმველითა და ნაციონალური კუთვნილებით განსაზღვრავდა, ქრისტიანობა უბრალოდ მიუღებელ რელიგიად იქცა. ცხადია, გამოჩნდნენ ქრისტიანობის აპოლოგეტები, რომლებიც ქრისტიანულ რელიგიას არა მხოლოდ სარწმუნოებრივი ნიშნით, არამედ სახელმწიფოებრივ ელემენტებზე ყურადღების გამახვილებითაც იცავდნენ. შედეგად რომი უფრო დაინტერესდა ქრისტიანული რელიგიით და მის მიმდევრებს სახელმწიფოსადმი ერთგულება მოსთხოვა, როგორც ამას ყველა თავისი ქვეშევრდომისაგან ითხოვდა: ქრისტიანებს უნდა ეღიარებინათ რომის იმპერატორის ღვთაებრივი წარმოშობა და მსხვერპლი შეეწირათ მისთვის. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ამ სახელმწიფოებრივი მოთხოვნის გათვალისწინების შემდეგ რომი ქრისტიანობას აღარ აღიქვამდა იმპერიისათვის საშიშ ძალად. აი, აქ, ეკლესიის წინაშე იდგა პრინციპული საკითხი: კერპისათვის ეკმია და ქრისტესადმი

¹შდრ. ძვ. ქართული: „ვიშენოთ თავთა თვსთათვს ქალაქი და გოდოლი, რომლისა თავი იყოს ვიდრე ცადმდე“ (დაბ. 11.4).

მსახურებაც გაეგრძელებინა თუ დარჩენილიყო ისევ დევნილ კრებულად. საქმე ის არის, რომ კერპისათვის კმევა ეკლესიისათვის მხოლოდ გარეგნულად გამოხატული მოქმედება არ გახლდათ. ეს ნაბიჯი, იმავდროულად, ეკლესიისათვის ნიშნავდა ქრისტეს, როგორც განკაცებული ჭეშმარიტების გვერდით სხვა ჭეშმარიტების არსებობის დაშვებასაც - ეს კი ეკლესიისათვის მხოლოდ ჭეშმარიტების ღალატად და თავისი ძირითადი მისიის უარყოფად იქნა განხილული. ქრისტიანული ეკლესიისათვის წარმოდგენილი აღმოჩნდა მულტიჭეშმარიტების შესახებ საუბარი და ამ კრებულს ეს ერთგულება ერთადერთი ჭეშმარიტებისადმი ათასობით მოწამის სისხლის ფასად დაუჯდა. ცხადია, იყვნენ ისეთებიც, რომლებმაც ჩათვალეს, რომ ქრისტიანობა თავსებადია კერპთმსახურებასთან, მაგრამ ეკლესიისათვის არასოდეს ყოფილა მისაღები ერთი ჭეშმარიტების გვერდით სხვა ჭეშმარიტების აღიარება. გარკვეული პერიოდის შემდგომ იმპერიამ ქრისტიანობის რელიგიური ხასიათი შედარებით უკეთ დაინახა და ისეთი დროც კი დადგა, როცა ქრისტეს ქანდაკება, აბრაამის გამოსახულებასთან ერთად, რომის პანთეონში შეიტანეს. ახლა უკვე უნდა შემდგარიყო შეთანხმება წარმართულ იმპერიასა და ქრისტიანულ ეკლესიას შორის, მაგრამ სწორედ აქ ნახა რომმა ქრისტიანობის ისეთი პრინციპულობა, როგორც დღევანდელი რელატივიზმის მიმდევრებსაც ძლიერ აკვირვებთ. საქმე ისაა, რომ რომისათვის გაუგებარი დარჩა, თუკი ის ქრისტეს ღმერთად აღიარებდა (რაც ქრისტიანებისათვის სასიხარულოც კი უნდა ყოფილიყო), მაშინ ქრისტიანები იუპიტერსა და იმპერატორს რის გამო არ განუკუთვნებდნენ საღვთო ღირსებებს? თუკი წარმართობა შემხვედრ ნაბიჯს დგამდა ქრისტიანობისაკენ, რატომ არ იჩენდა იმავე ინიციატივას ქრისტიანული ეკლესია? საქმე ის გახლავთ, რომ ქრისტიანობისათვის პრინციპულად მიუღებელი და მისი მოძღვრებისათვის შეუთავსებელია „სხვადასხვა ჭეშმარიტების“ აღიარება. მისთვის ღმერთი ერთია და მის მიერ გაცხადებული ჭეშმარიტებაც მხოლოდ ერთადერთობის ნიშნით ხასიათდება. დღესაც გაუგებარი რჩება რელატივიზმის მომხრეებისათვის ის, რომ თუ ისინი ქრისტიანობასაც ერთ-ერთ ჭეშმარიტებად განიხილავენ, რის გამო ამბობს უარს ეს უკანასკნელი რელატიური ფასეულობების აღიარებაზე. ჩვენ ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ტოლერანტობის მართებული გაგება ქრისტიანობისათვის პრინციპულად მისაღებია და ის თავისი შინაარსით შორს დგას ყოველგვარი უცხოთმოდულებისა და ძალადობისაგან. ჩვენ ზემოთ იმასაც აღვნიშნავდით, რომ ქრისტიანობა ერთმანეთისაგან განარჩევს უცხოთშემწყნარებლობასა და სარწმუნოებრივი ფასეულობებისადმი გულგრილობას. მისი ეს დამოკიდებულება აღნიშნული საკითხისადმი გამოწვეულია იმით, რომ ქრისტიანობისათვის ჭეშმარიტების წყაროს მხოლოდ გამოცხადებითი ჭეშმარიტება წარმოადგენს. ქრისტიანობა გახლავთ ერთადერთი რელიგია, რომელიც ნაქადაგებია არა რომელიმე წინასწარმეტყველის, წმინდანისა თუ ანგელოზის, არამედ უშუალოდ განკაცებული ღმერთის მიერ. ამაში ქრისტიანობა ხედავს ადამიანისათვის ყველაზე ფასეულსა და მნიშვნელოვანს. ქრისტიანობა თავიდანვე სვამს კითხვას: რა აუცილებლობით იყო გამოწვეული უშუალოდ ღმერთის მოსვლა და მის მიერ ადამიანის გამოსხნა? განა ღმერთს ცოტა ჰყავდა ამქვეყნად მიმდევარი და წმინდანი? და აი, აქ ქრისტიანობა იძლევა იმ პასუხს, რომელიც გაუგებარი იყო რომის წარმართული იმპერიისათვისაც და გაუგებარი რჩება იმ საზოგადოებისთვისაც, რომლისათვის ჭეშმარიტების ერთადერთობა მიუღებელია. ქრისტიანობისათვის ჭეშმარიტების წყაროს მხოლოდ ღმერთი წარმოადგენს და ზნეობრივი საზომი მხოლოდ ის სწავლებაა, რომელიც ღმერთმა მისცა კაცობრიობას.

შესაბამისად, გარეშე ჭეშმარიტების ძიება ქრისტიანობისათვის სხვა არაფერია, თუ არა უცხო ღმერთის თაყვანისცემისაკენ მოწოდება და, შესაბამისად, მისთვის სხვა, ალტერნატიული რელიგიის დაარსების მცდელობა. როდესაც წარმართული რომი ქრისტიანულ ეკლესიას ერთგვარ რელიგიურ თანამშრომლობას სთავაზობდა, ამ შეთავაზებაში არსობრივად მოიაზრებოდა არა დათმობა ქრისტიანული ეკლესიის წინაშე, არამედ ერთგვარად სახეცვლილი (თუმცა, შინაარსობრივად იგივე) წარმართობის ჩამოყალიბება, სადაც მართებული იქნებოდა როგორც ქრისტიანული ჭეშმარიტება, ასევე წარმართული დოქტრინები. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ეკლესიას უარი არ უთქვამს სახელმწიფოსთან ურთიერთობაზე; მან უარი განაცხადა მხოლოდ სარწმუნოებრივი ფასეულობების ცვლილებაზე. მულტიჭეშმარიტება ქრისტიანობისათვის სხვა არაფერია, თუ არა მისი რელიგიური პრინციპების დარღვევა, რადგან მრავალი ჭეშმარიტების აღიარება ქრისტიანული რელიგიისათვის, იმავდროულად, ჭეშმარიტებათა სხვადასხვა წყაროს აღიარებას ნიშნავს, ეს კი მხოლოდ წარმართობაა. საინტერესოა, რომ ერთმანეთის შესახვედრად სვლა ისევ წარმართობამ განაგრძო და საბოლოოდ მივიდა კიდევაც იმ დასკვნამდე, რომ ჭეშმარიტების სახით შეხვედრილი ქრისტიანობის წინაშე მას მუხლი უნდა მოედრიკა და მისი ერთადერთობა ელიარებინა.

ამდენად, რელატივიზმი თანამედროვე რელიგიური ადამიანისათვის იდეოლოგიურ კომფორტად წარმოდგება და მასზე უარის თქმა საკმაოდ დიდ გამბედაობას წარმოადგენს. ღვთის ხმამალა, პირდაპირ უარყოფა დღეს თითქოსდა პოპულარული აღარ არის. დღევანდელი რელატიური აზროვნების მქონე საზოგადოებისათვის ღმერთის არსებობის იდეა დასაშვებია მხოლოდ ერთი პირობით: ის განყენებულად უნდა არსებობდეს, როგორც რაღაც იდეა და არა როგორც რეალური პიროვნება და მისგან ნაუწყები ჭეშმარიტება არა ერთადერთობის, არამედ რიგით იდეოლოგიის სახელით უნდა სარგებლობდეს, როგორც ეს ბაბილონის გოდოლის მშენებლებისათვის გახლდათ მისაღები. რელატივიზმისათვის დაუშვებელია ღმერთის პიროვნული მყოფობა იქნეს აღიარებული, რადგან ასეთ შემთხვევაში მასთან რეალური ურთიერთობა უნდა აღიარო, ეს კი მხოლოდ ერთ, საღვთო გამოცხადებაზე დაფუძნებულ ფასეულობათა სისტემის ერთადერთობის აღიარებას ნიშნავს, რაც, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რელატივიზმის სულისათვის აბსოლუტურად უცხო და მიუღებელია. თანამედროვე ადამიანისათვის დასაშვებია ღმერთის არსებობის იდეის მიღება, მისი რწმენაც კი, მაგრამ ეს რწმენა არ უნდა იყოს მხურვალე და მტკიცე, რადგან ამ უკანასკნელის შემთხვევაში აუცილებლად მოხდება ერთმანეთისაგან სიკეთისა და ბოროტების, ჭეშმარიტებისა და სიცრუის გარჩევა.

ვოლტერის მიერ გაჟღერებული მოწოდება - „გასრისე საზარელი,“ მანამდეც არსებობდა, სანამ ის სახალხოდ გაჟღერდებოდა. რელატიური აზროვნება ყოველთვის ეწინააღმდეგებოდა ქრისტიანულ ცნობიერებას. ის მხოლოდ მოქმედების მეთოდებს იცვლიდა და სხვადასხვა ეპოქაში განსხვავებული სახით წარმოჩნდებოდა. თანამედროვე ეპოქაში ის უკვე პირდაპირ მოუწოდებს კაცობრიობას ქრისტიანული ეკლესიის თანამედროვე დროისთვის შეუსაბამობის აღიარებისაკენ. ცხადია, ამ დროს ის ეყრდნობა ადამიანის თავისუფლებისა და სხვა ფასეულობების მისეულ განმარტებას და სრულიად უარყოფს იმ შეხედულებებს, რომელიც ეკლესიისათვის საუკუნეების განმავლობაში უცვლელ ჭეშმარიტებასა და სარწმუნოებრივ საფუძველს წარმოადგენდა. ეკლესიის ისტორიისათვის ძლიერ კარგად არის ცნობილი, რას ნიშნავს ქრისტიანული ეკლესიის დევნა. ცხადია, დღეს, როდესაც კაცობრიობა ზოგადად უარს აცხადებს ძალადობაზე,

შუასაუკუნეობრივი მეთოდებით ეკლესიის დევნასაც არავინ დაიწყებს. ის დაპირისპირება, რაც სახეზეა ეკლესიის მთელი არსებობის განმავლობაში და რომელიც თავის დროზე ქრისტიმაც უწინასწარმეტყველა თავის მიმდევრებს, დღეს რელატივიზმის აქტიური ქადაგებით ხორციელდება. მთავარია, ადამიანი დარწმუნდეს, რომ ეკლესია - ეს არის წარსულისათვის დამახასიათებელი რაღაც ინსტიტუტი, რომელიც თანამედროვე ეპოქაში, აღარ არის აუცილებელი. რელატივიზმი ცდილობს დაამტკიცოს, რომ ქრისტიანულმა ეკლესიამ უკვე შეასრულა თავისი დანიშნულება კაცობრიობის წინაშე და დღეს ის იმ სახით, რა სახითაც საუკუნეების განმავლობაში არსებობდა, უბრალოდ, საჭირო აღარ არის. ცხადია, ეს იდეოლოგიური შეუსაბამობა ქრისტიანობისათვის ყოველთვის შეუსაბამოდ დარჩება და ის ვერასოდეს დაეთანხმება რელატივიზმის ძირითად პრინციპს, რაც ჭეშმარიტების ერთადერთობისა და, აქედან გამომდინარე, ჭეშმარიტების წყაროს უარყოფით ხასიათდება.

რელატივიზმისათვის დამახასიათებელი არ არის რწმენის უარყოფა. პირიქით. შეიძლება ითქვას, ის პატივს სცემს კიდევ რწმენას, მაგრამ ერთი პირობით: რელატივიზმისათვის ოდნავი მნიშვნელობაც კი არ აქვს რწმენის შინაარსს; სხვაგვარად რომ ვთქვათ, რელატივიზმისათვის მნიშვნელოვანი არ არის ვისი ან რისი გწამს. ის უბრალოდ აღიარებს რწმენის ფაქტს და, შეიძლება თქვას, თანაბარი „პატივისცემით“ ეპყრობა ადამიანთა იმ ჯგუფსაც, რომლისათვისაც რწმენა არაფერს წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე, რელატივიზმისათვის იმასაც აზრი ეკარგება, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ადამიანისათვის რწმენას. ეგზისტენციალური ფილოსოფიიდან ნასესხები ეს შეხედულება თანამედროვე მსოფლიოში ძლიერ დიდი პოპულარობით სარგებლობს.

თუკი სიღრმისეულად განვიხილავთ რელატივიზმს, მაშინ აღმოვაჩინებთ, რომ ის მცირეოდენ კრიტიკასაც კი ვერ უძლებს. როგორც ლოგიკურად, ასევე ფაქტობრივად, რელატიურ შეხედულებებში საძირკველშივე შეიძლება დავინახოთ ფატალური ცდომილებები და წინააღმდეგობები. უარყოფს რა აბსოლუტური ჭეშმარიტების არსებობას, რელატიური მსოფლმხედველობა ერთ გამონაკლისს უშვებს და მის მიერვე შემოთავაზებულ პრინციპულ დებულებას აბსოლუტური ჭეშმარიტების ავტორიტეტით ნიღბავს. რას წარმოადგენს რელატივიზმის ეს პრინციპული დებულება, რომელიც მისთვის აბსოლუტური ჭეშმარიტების ავტორიტეტით სარგებლობს? ეს დებულება მოკლედ ასე გადმოიცემა: „არ არსებობს აბსოლუტური ჭეშმარიტება!“ თუკი ქვეყნად ყველა მსოფლმხედველობა ჭეშმარიტებას შეესაბამება, მაშინ ეს დებულებაც ჭეშმარიტება უნდა იყოს ყველა დროსა და ყველა მიმართებით. ეს თუ მართლა ასეა, მაშინ ის აბსოლუტური ყოფილა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მორალური რელატივიზმის მხარდამჭერებისათვის სრულიად რეალურია, კაცობრიობა მისდევდეს იმ ეთიკურ სქემას, რომელიც მის მიერ არის წარმოდგენილი. ასეთი დამოკიდებულება კი უკვე აბსოლუტიზმია, რადგან ის გულისხმობს რაღაც ერთიანი, თუნდაც მორალური რელატივიზმისათვის დამახასიათებელი ეთიკის მიმდევრობას. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, რელატივიზმის მომხრეები თავიანთ თავს ეწინააღმდეგებიან, როდესაც ერთ საერთო სქემას გვთავაზობენ მორალურ ორიენტირად. მათი მოძღვრების საფუძველს ხომ ცვალებადობა, ერთიანი მორალური სისტემის არარსებობა წარმოადგენს, ამავე დროს კი მათი ეს ერთიანი ეთიკური სისტემის არარსებობა სავალდებულო ხდება ყველასათვის. გარდა ამისა, საინტერესოა, რომ თვითონ რელატივიზმის მომხრეები რელატიურობას მთელ რიგ შემთხვევაში უარყოფენ. მაგალითად, ისინი არ ეთანხმებიან მკვლელისა თუ

მოდალადისათვის არსებულ ეთიკურ სისტემას თუნდაც იმის გამო, რომ მკვლევლობისას თუ ძალადობისას მათ არ დაარღვიეს თავიანთი ეთიკური პრინციპი. ამდენად, რელატივიზმი, რომელიც აბსოლუტური ჭეშმარიტების არსებობას ამტკიცებს და უარყოფს კიდევ, ლოგიკურ წინააღმდეგობაში მოდის საკუთარ თავთან. წარმოდგენელია, ერთდროულად არსებობდეს რამდენიმე აბსოლუტური ჭეშმარიტება. გარდა ამისა, თავად ჭეშმარიტება გულისხმობს განსაკუთრებულობას, ერთადერთობას. ჭეშმარიტება ან ერთია ან ის საერთოდ არ არსებობს.

თანამედროვე ეპოქაში რელატივიზმის ფართო გავრცელების მიზეზი გახლავთ ის, რომ მას აქვს პრეტენზია, ადამიანებს შორის დაამყაროს ჰარმონიული ურთიერთობა, განურჩევლად მათი მსოფლმხედველობისა. ცხადია, ეს განცხადება მისაღებია, რადგან ის ადამიანების კეთილდღეობისათვის აუცილებელი ელემენტის მოპოვებას ისახავს მიზნად; თუმცა, ჩვენ უკვე აღვნიშნეთ, ამ მიზნის მიღწევა ქრისტიანობისათვის წარმოდგენელია ღმერთის, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, მის მიერ გაცხადებული ჭეშმარიტების გარშემო შეკრების გარეშე. ამასთან, ქრისტიანული რელიგიისათვის ეს ჭეშმარიტება არ გახლავთ ერთ-ერთი. მისთვის საღვთო ჭეშმარიტება ერთადერთობის ნიშნით ხასიათდება და ამიტომაც წარმოდგენელი ხდება ქრისტიანული სწავლებისა და რელატივიზმის ურთიერთშეჯერება.

მიიჩნევენ, რომ რელატივიზმის გავრცელების საიდუმლო თანამედროვე ადამიანის ფსიქიკის ორიენტაციის ცვლილებასა და მოვლენათა სულ უფრო სწრაფ განვითარებაშია. სწრაფად განვითარებულმა ტექნოლოგიებმა ადამიანი ყურადღების ცენტრიდან პერიფერიისკენ გადაისროლა. ჩვეულებრივი ადამიანი დღეს, შეიძლება ითქვას, იბრძობა ინფორმაციულ ნაკადში. მიუხედავად იმისა, რომ, ერთი მხრივ, ის მრავალი ინფორმაციისაგან სარგებელს იღებს, მეორე მხრივ, ადამიანი იკარგება ამ ინფორმაციულ მორევში. ადამიანს არ სურს უბრალო ელემენტი იყოს ტექნოლოგიურ სამყაროში და იბრძვის თავისთავადობის შენარჩუნებისათვის, რამაც ის აქცენტების ცვლილებამდე მიიყვანა. თუკი ადრე ადამიანის დასარწმუნებლად ლოგიკურ არგუმენტებს პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა ენიჭებოდა, დღეს წინა პლანზე უკვე ფსიქოლოგიური ფაქტორებია წამოწეული. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, აღნიშნული მდგომარეობის გათვალისწინებით ადამიანისათვის თავისი უნიკალურობის, განუმეორებლობის დეტალი უფრო მნიშვნელოვანი გახდა, ვიდრე ლოგიკურ მსჯელობაზე დაფუძნებული აზროვნება.

ამდენად, ზემოთ წარმოდგენილი მსჯელობის საფუძველზე რელატივიზმის ზოგადი მეთოდოლოგიური დახასიათება ასე შეიძლება: 1) რელატივისტი სხვას იღებს მათი ქმედებისა თუ მოტივაციის ყოველგვარი კრიტიკის გარეშე; 2) ადამიანებს ეთანხმება მათი მოსაზრებების სერიოზული შეფასების გარეშე და არც უჩნდება სურვილი, წარმოდგენილი მოსაზრებების შეცვლის აუცილებლობასთან დაკავშირებით (თითქოსდა, ამბობს, ყველას აქვს უფლება იფიქროს ის, რისიც და როგორც სჯერა) და 3) ყველას აქვს უფლება იფიქროს ისე, როგორც ეს თვითონ სურს (შენ მე ნუ მეხები და არც მე შეგეხები შენ).

დასასრულს, დასკვნის სახით შეგვიძლია აღვნიშნოთ, რომ რელატივიზმი პრინციპულად განსხვავდება იმ სწავლებისაგან, რომელიც ქრისტიანული რელიგიის საფუძველია. შესაბამისად, შეუძლებელია ვისაუბროთ ქრისტიანული და თანამედროვე ფასეულობების განმსაზღვრელი რელატივიზმის რაიმე სახის შესაბამისობაზე. თვითონ ტერმინი „ქრისტიანული ფასეულობა“ მე-20 საუკუნეში იქნა შემოღებული, როდესაც დასავლურ ფილოსოფიაში ჩამოყალიბდა ფასეულობათა თეორია და რაც დღეს უკვე

აქსიოლოგიის სახელით არის ცნობილი. ფასეულობა ჩვეულებრივ განიმარტება, როგორც რაიმე ობიექტის (იდეალურისა თუ მატერიალურის) მნიშვნელობა ადამიანის მიზანთან თუ მოთხოვნილებებთან მიმართებით. ფასეულობათა იმ სისტემამ, რომლის შესახებაც უკვე ვსაუბრობდით, მიუხედავად მათი მიზნებისა, ადამიანებისათვის შეექმნათ მშვიდობიანი თანაარსებობის სფერო, მხოლოდ გათიშვა და მტრობა მოიტანა. ჩვენ ამგვარი მდგომარეობის მიზეზებზე უკვე ვსაუბრობდით და აღვნიშნავდით, რომ მთელი პრობლემა წარმოდგენილი ფილოსოფიური სწავლებებისა ისაა, რომ ისინი საღვთო, გამოცხადებითი ჭეშმარიტების გარეშე სთავაზობენ ადამიანს იმ იდეალური ყოფის მიღწევას, რომელიც ქრისტიანული რელიგიის თანახმად, მხოლოდ უზენაესთან კავშირით მიიღწევა. ქრისტიანობისათვის ფასეულობა აბსოლუტური სიკეთეა, რომელიც უწყევად არის წარმოდგენილი ნებისმიერ ვითარებაში ნებისმიერი სუბიექტისადმი. ქრისტიანული სწავლებით, ადამიანისათვის უდიდესი სიკეთეა, რომ მას შეუძლია ღმერთთან, როგორც აბსოლუტურ სიკეთესთან ერთობა. ქრისტიანულ რელიგიაში ღმერთი არა მარტო აბსოლუტური გონი და ყოვლისშემძლე არსებაა, არამედ აბსოლუტური სიკეთეც და სიყვარულიც. ეს ჭეშმარიტება, რომელიც ქრისტიანული რელიგიისათვის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილებით არის დადასტურებული, ფასეულობათა იერარქიულ საფეხურზე უმაღლეს ნიშნულს წარმოადგენს. ქრისტიანობაში სწორედ ეს გახლავთ იმ რწმენის წყარო, რომელიც ქრისტიანული მსოფლმხედველობის საფუძველია. ამ მსოფლმხედველობაში ღმერთთან ერთად განსაკუთრებული ადგილი უკავია ადამიანს, როგორც განსაკუთრებულ ქმნილებას სამყაროში. ქრისტიანული ფასეულობა ერთადერთი ღირებულებითი სისტემაა, რომელშიც ღმერთის ცენტრალურ ადგილას დაყენება არ თრგუნავს, არ ავიწროებს ადამიანს. ქრისტიანული სწავლება ადამიანს მხოლოდ ღმერთთან მიმართებაში განიხილავს. უფრო მეტიც: ქრისტიანობისათვის ზნეობრივად სრულყოფილი ადამიანი მხოლოდ ღმერთთან ერთად გაიაზრება და, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, ამ ნიშნით ის ყოველთვის განსხვავებული იქნება იმ ფილოსოფიური შეხედულებებისაგან, რომელთა თანახმად ღმერთთან ერთობა არ არის აუცილებელი პირობა ადამიანის ზნეობრივი სრულყოფილებისა და ადამიანთა შორის მშვიდობიანი ურთიერთობისათვის. განხილული ფილოსოფიური მიმდინარეობისაგან განსხვავებით, რომლებიც ადამიანს დედამიწაზე ნეტარების უტოპიურ იდეას სთავაზობს, ქრისტიანული რელიგია ადამიანის არსებობის უზენაეს არსსა და მისი ცხოვრების უდიდეს მიზანს ღმერთთან ერთობით მიღებულ ნეტარებაში მოიაზრებს. ეს ნეტარება მხოლოდ განკაცებული ღმერთის მიერ გაცხადებული ჭეშმარიტების ერთადერთობის უპირობო აღიარებასა და მისი მცნებების შესრულებას გულისხმობს. ღირებულებათა იმ სისტემას, რომელიც ქრისტიანული რელიგიის მიერ არის აღიარებული, კაცობრიობის უდიდესი მონაპოვარი შეგვიძლია ვუწოდოთ (ცხადია, მოპოვებული არა ადამიანის მეძიებლობით, არამედ უშუალოდ ღვთისაგან ბოძებით); თუმცა, ის უდიდეს ფასეულობას წარმოადგენს მხოლოდ მათთვის, ვისთვისაც ქრისტიანული ჭეშმარიტება შეუვალობისა და განუმეორებლობის ნიშნით არის აღბეჭდილი. ადამიანისათვის მინიჭებული თავისუფალი ნება არც აქ არის შეკვეცილი. მას შეუძლია აირჩიოს, უპირატესად მიიჩნიოს ის ფასეულობათა სისტემა, რომელსაც საუკეთესოდ ჩათვლის. რელატივიზმისაგან განსხვავებით, ქრისტიანობა სწორედ აქ ავლენს თავის ნამდვილად ტოლერანტულ ბუნებას: შემწყნარებლობას სხვა მოსაზრებებისადმი (რაც, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნავდით, სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ქრისტიანული რელიგიისათვის

უმნიშვნელოა მისივე რელიგიური ღირებულება და თითქოს ის ყველა ფასეულობათა სისტემას ერთნაირ მნიშვნელობას ანიჭებდეს). მისთვის ძლიერ ძვირფასია ადამიანი, რომელიც მის მოსასმენად არის განწყობილი და ადამიანისადმი ამ განსაკუთრებულ დამოკიდებულებას არჩევანის თავისუფლებისადმი ხელშეუხებლობით გამოხატავს. თუმცა, ქრისტიანული მოძღვრება არასოდეს ეტყვის ადამიანს, რომ არ აქვს მნიშვნელობა, რას იწამებს ის ან სულაც, ნურც ეცდება ჭეშმარიტების ძიებას, რადგან მისი თავი და ფუძე, განკაცებული ღმერთი, პირდაპირ ამბობს, რომ მხოლოდ ის არის გზა, ჭეშმარიტება და ნათელი. ამ ნათლისადმი მზერა შეუძლია ნებისმიერი დროის, ნებისმიერი სოციალური მდგომარეობის ადამიანს. როგორც თავის დროზე აღნიშნავდა ბ. პასკალი: „არსებობს საკმარისი ნათელი მათთვის, ვისაც ხედვა სურს და არსებობს საკმარისი წყვდიადი მათთვის, ვისაც არ სურს ხედვა“. კაცობრიობა კი დღეს, პირობითად, კვლავინდებურად ორ ნაწილად შეგვიძლია დავყოთ. ერთი ნაწილი ბეთლემისაკენ მიმავალ მოგვებს შესდგომია, რათა იქ მივიდეს და განკაცებულ ჭეშმარიტებას შეუდგეს კვალში, ხოლო ნაწილი ისევ ეძებს ჭეშმარიტებასა და ადამიანურ ბედნიერებას იქ, სადაც უკვე რამდენი საუკუნეა ვერ უპოვია ნავსაყუდელი.